

A' ROMAI TSÁSZÁRI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉGNEK
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indúlt BÉTSBŐL Szombaton 29. Mártziusb. 1788.

A' sok közönséges Levelekből és különös tudosítá-
sokból össze-szedett bizonyos és bizonytalan hadi-
történetek.

Míg a' Magyar országi nagy Tábor leges leg-na-
gyobb Vezérjének II-dik Józsefnek a' Tábor-
hoz lett szerentsés meg-érkezéséről valami bizonyost
irhatnánk, ezen mostani uttyában tett edgy leg-ne-
vezetesebb tselekedetét jegyezzük - meg : Fiuméba
lett érkezése után ő Felségének : tsak alig nyugovék-
meg II-dik József, leg-ottan a' Kontumácz-házhoz
menvén, ott egyéb dolgok között szemében akadá-
nak

nak edgy néhány Török foglyok, kik a' háborúnak
 ki-hirdetése után egy gabonával terhelt hajóval ezen
 Parton találtatván, mind hadi-foglyok őrizet alá té-
 tettek vala; ezt meg-értvén ő Felsége, leg-ottan
 ezekhez fordúlván, ezek' fog-házának vas-rostéjos
 ajtóját maga tulajdon kezével ki-nyitván, Olofz-
 nyelven így szólla hozzájok: „Jertek-ki fiaim! én
 titeket ki-fzabaditlak; mert én nem a' Kereskedőkkel
 hadakozom; és mennyetek minden meg-sértődés-nél-
 kül szabadon a' magatok kereskedésteeknek folytatá-
 sára. Az eddig buba merült hajós-kapitány öröm
 Könyveknek záporát hullata az ő Felsége lábai e-
 lött minden hajós-legénnyeivel edgyütt; kik nem
 tudták elég öröm-kiáltásokat találni, a' háládatofság
 érzésének ki-fejezésére: és így minden portékájok-
 kal edgyütt mindeneknek szemek láttokra békefsége-
 fen haza-indulának. Meg-történt dólgek' Iróji! je-
 gyezzétek-meg! ez első tselekedete vala II-dik Jo-
 sefnak a' maga Ellenségeihez ezen háboruban, és
 — edgy olyan tselekedete, mely tsak edgy II-dik
 Josefhez ilhetik. — Az élesen látni akaró Politi-
 kusok ugy vélekednek, hogy a' 2 frigyes Hatal-
 moságoknak mostani hadakozó tzéljokban, az egész
Archipelagus Tengernek, mely Görög-országot Ásiá-
 tól el-választja, el-nyerése-is bé-foglaltatik, hogy en-
 nek ki-kötő helyei minden Nemzetek' számára, a'
 kereskedésre szabadokká tétesenek — továbbá Prusz-
 zia elégedjék-meg Dántzignak egész kerületével va-
 ló Birásával, és Austriával kötendő frigye szerént
 60 ezer fegyveres Népet Austriának segittsére min-
 denkor készen tartson; — a' mi pedig a' Törö-
 köktől el-foglalandó, azt a' 2 frigyes Udvar edgy
 más között ofzfa-fel. — Edgy ehez hasonló viz-
 keteges eszü Politikusnak még fokkal rendesebben

tettzet ezen háborúnak ki-meneteléről vélekedni; ki azt tartja, hogy a' mi Népünk Bélgrádot meg-fogja ostromlani; a' Török általunk meg-verettetik; — de a' munkát meg-nem fizető haszonnal — a' Török Nagy-Vezérnek és a' Kapután Bafsának fejek, akár hogy legyen a' dológnak ki-menetele, el-vész, mint háború indittóinak — Krimiának bir'fa a' Muszka Udvarnál fog maradni örökösön — a' F. Tsászár el-nyeri Serviának egy részét, és — végre a' Szultán, azért a' korbátsért, mellyel meg-verettetett, edgy néhány milliom Piástert fog fizetni. Igy akarnak némely Politikusok vélekedni; de ezek még eddig csak vélekedések; látsuk hát a' közönséges tudósítók-szerént való történeteket. Edgy Török fő Pap Sziahik Islám Fébr. 20-dikán a' Mahumed' hires Zászlóját, szokott Pompával a' Nagy-Vezérnek által adta, hogy a' Népnek nézésére és tiszteletére közönséges helyre ki-tétesék. A' szokás-szerént, ezen Zászló, mely nem ló-fark, hanem zöld-szinű igen drága készületű materiából vágyon, és éhez a' fő Papon kívül senkinek nyúlni nem szabad, 40 napokig fog ki-téve maradni — és ekkor, mely éppen ezen hónapnak végére esik, a' Nagy-Vezér 160 ezerrel a' Táborhoz fog-indúlni, maga helyében hagyván az ujj Raisz-Effendit. — Közelebb költ Levelünkben ugyan emlékeztünk vala a' Zemlinnél esett tsatáról; de a' melyről már most ekképpen tudósítottunk: hogy Belgrádból dél tályban mintegy ezer Törökök a' Dunán által-hajókázván, a' Sántzokon dolgozó embereinkből, és azokat őrző katonákból közel 100-at le-apritottak, azoknak szinjeit, házaikat fel-gyujtották és porrá égették: azonban mikor már szándékoznának Zemlin Várofsátis fel-úlni prédálni, érkeztenek a' Wurmzer Huszá-

szárok segítségére, kik a' Törökökből mintedgy 100-ig valót le-vágván, őket edgy bokros vizes helyre kergették, a' honnan igen keményen kezdettek Huszárjainkra visszafizta tüzelni: ekkor a' viz felől kerülvén Generál Báró *Alvintzi* Ur, az *Eszterházi Miklos* Ur Sergebéli katonákkal, olly keményen kezdte tüzeltetni a' magok hajóik - felé igyekező Törökökre, hogy 100-an azok közül helybe el-esének a' többi pedig a' Száva-vizéhez szorítottván, mikor hajóikat ott nem találnák, a' vízbe ugrotanak: itt a' mi katonáink úgy belé-hevültenek vólt a' kergetésbe, hogy nyakig mentek a' Törökök után a' vízbe és ott-is döfték a' Panganéttal. Ez alatt a' Belgrádi Várból-is szüntelen ágyuztak Zemlinre és a' mi Népünkre; de úgy tapasztaltatott, hogy mind a' vízbe hullott a' golyóbisok; mind két részről ezen napon több esett ezer ágyu-lövésnél: a' isatázás és a' meg-sebesítettek Zemlinben való hordások egész estvéig tartott: edgy Zemlinbe hozott Török még a' rab-lántzon-is azon esküdött, hogy a' Belgrádi rendelések-szerént Zemlinnek 3-mad nap alatt porrá kelletik változni: a' *Wurmzer* Huszárok között edgy Stráfamester 20-legénnyével 2-szer vágott keresztül a' Török Sergen, még pedig olly vigyázó serénységgel, hogy csak 2 legényt vesztett-el, maga pedig sebet kapott. Itt az esett Törökök száma közel 300-ra mégyen: részünkről estenek-el 140-köz-emberek és fő-Hadnagy *Traitmann*: az Ifjú szép *Fekete Zászló-Tartó* elfogatott és a' mint más felől iratik a' Pogány kezek által tsufoson meg-öletett: Kapitány Báró *Málóvetz* Urnak az ortzáján a' golyóbis nagy sebet ejtett: az itt el-széljedett Törökök azon éjtszaka és más

nap reggel hajókra találván szökve mentenek haza, edgy ezen vízfsza menő hajók közül ágyú golyóbis által el-merítettvén, a' benne lévő Törökök többnyire a' vízbe vesztenek. — Horváth-országból egy Tiszt Ur jelenti ezen hónapnak 5-dikén költ levelében, hogy meg-szünvén ó Grádiskának Ostroma a' benne lévő Törökök-is ugy meg-tsendesedtek, hogy a' Vároft üresnek, és el-hagyatottnak lehetett gondolni; illyen reménység alatt a' Városnak el-foglalására Generál *Lattermann* 5 Bataliommal a' Száva vizén által-hajókázik, de mihellyt a' tulsó partra érkezék, leg-ottan a' les-helyekben lévő Törököktől olly kemény tüzeléssel és vitézséggel látogatták-meg, hogy fok kárával kellett vízfsza-hajókázni. — Edgy Horváth-orzági tudósítás-szerént: itten edgy tsatában 600 Törökök estenek-el a' Horváth fegyver által: az el-fogattatott Törökök között találtatott két Frantzia In'sinér (Ingenieur) Tiszt-is, kiknek jobb kezeik — — A' Tóth-orzági széleken lévő Törökök, a' falukból és apróbb Városokkákból bellyebb költözködnek, és azokat puszttán hagyják: ezt tselekedték a' Dubitzaiak-is, kik Bihats Várába költöztek, azt 6 ezer fegyveres néppel meg-erősítettek, és a' végig lejendő őltalmazását el-végezték. — Meg-intettek a' mi katonáink, hogy a' Törököktől lisztet ne vásároljanak 's ne vegyenek; mert tapasztaltatott! hogy méreggel megvan elegyítve. —

Erdélyi Hadi - Tudósítások.

A' múlt hónapnak 29 dikén, engedvén a' kemény tél, az 1-ső Oláh Rgmtbéli Májor *Kettner* Ur, a' Vulkáni Pafsuson a' Krájovai Bánátusba bé-ment,

és nem csak a' szoros utakat el-foglalta, hanem Fő Hadnagy Gyurkovitsot patrolérozni Tyrgusiluj-felé bé-is küldötte, a' ki edgy fegyveres, lovas Török Zászló-Tartót (Bezlagá) *Ali Barjaktár* nevezetűt el-fogott. — Az Oberstlájdinánt *Turáti* Ur bölts rendelkezéséből el-foglalt Ko'sia Klastromnak őrizetére rendeltetett-vala fő Hadnagy *Kálnoki* 45 legénnyel az 1-ső Oláh Seregből, ezen Klastromnak ablakaira ezen hónapnak 4-dikén, mintedgy 400 főből álló Aratók és Oláh-orzági katonák, kik többnyire gyakorlogok valának, kezdetek a' gyümölsös kertekből puskázni; de a' nevezett Fő-Hadnagy Ur kemény lövő Jágerei oly szerentséfen tüzeltek visszsa ezekre, hogy csak hamar 20-at azok közül el-ejtettek, melyet a' többi látván, minden rend-nélkül el-szaladtak: millyen hűségesek légyenek ezek a' Török Portához, meg-tettzik abból: hogy a' szaladásból 28-an visszsa térvén, fegyvereiket a' Klastrom kapujába le-rakták, és magokat Tsászári szolgálatra ajánlották, kik bé-fogadtatván mingyárt *Kinénibe* küldettek. — Még rendesebb az a' történet, mely ezen h. 2-dikán a' Törtsvári Pafsuson belül esett: *Rukur* nevű falunál, *Orádiához* közel, dél tályban 1000 főből álló Török Sereg, 8 Zászlók alatt megállott; mihelyt ezekről az Orosz Seregbéli Fő-Hadnagy *Kövesdy* Ur tudósíttatott; mingyárt a' maga *Orádia* mellett lévő *Posztjáról* edgy dombnak tetejére elő rukkolt, hogy az ellenségnek fekvését, és mozgulását láthassa; még az ellenség ötet kitsin *Sergével* észre nem vette vólt, mikor edgy Török azon dombra vizsgálódni fel-menvén őket meg-látta, és lövésével edgy Orosz Sergebéli köz-embernek lábát meg-sebesítette; kinek sebét a' pajtása ugy boszul-

lotta-meg, hogy azon Törököt töstént főbe lőtte. Mihelyt a' Törökök azon edgynek el-esését meglátrák, mingyárt nagy sebes-dühösséggel rohantanak a' domb felé, azonban Kövesdy Fő Hadnagynak segítségére érkezvén ugyan az Orosz-seregébéli Kapitány Roth Ur, ezek oly keményen tüzeltenek a' Dombról, és oly vitézül vífelték magokat, hogy őket a' Törökség sem körül nem vehette, sem nem bánthatta, hanem 18 Törököt le-lövöldözvén, visszavonták magokat Orádiába. Ezen kitsin Seregnek vitézsége ugy meg-ijesztette a' Törököt, hogy még azon napon bellyebb mentek Oláh-országba: mentekben pedig magok szokások-szerént *Kimpelunga* nevű falujokat fel-prédálták. — Milyen emberségesen bánjanak a' Keresztyének a' Pogány foglyokkal-is edgy példa lehet az, hogy Szebenben az el-fogatott *Beszlagának* *Ali Barjaktárnak* volt szerentséje a' Comendiro Generál Ur asztalánál ebédelni: a' kinek ezen szerentséje annyival váratlanabb volt, hogy ő kinos halált reményl vala magára.

A' Kézdi Vásárhelyről, Szebenből és Braszoból jött Levelek-szerént az Oláh-országba és Moldovába bé-ment, és mind eddig szerentsésen foglalt F. Tsászári Nép által szüntelen küldetnek a' Török fogljok Erdélybe. A' nagyobb és tehetősebb Boérok pedig jönnek átal mi hozzánk; kik azt beszélik, hogy egész Moldúva és Oláh-ország ugy várja a' Török alól való meg-fzabadulást, mind várták az *Izrael* fiai az Egyiptomi fogságból való ki-menekedést; a' honnan a' F. Tsászári Néppel edgyütt ők is minnyájon készek a' Török-ellen fegyvert fogni; mihelyt ezeknek bejjebb menetelek által alkalmatosság

ság szolgáltatik. — Az első Székely Regementnek Obestere Horvát Ur, a' maga alatt lévő Székely katonákkal Moldovában Okna Várofsát el-foglalta, és ennek lakosinak az önként kért F. Tsászári óltalmat és kegyelmet meg-adván, azoknak hivségekről tett fogadásokat az ő Felsége nevében el-fogadta. Ez az Okna Várofsa az Mórdovában, melynek esztendei jövedelme a' Só-Bányákból edgy milliomra mégyen. A körül-fekvő Tartományokban itten foholt más Só-Bánya nem lévén, kéntelenittetnek a' Törökök a' Sót ennekutánna-is innen venni. — A' Kolosvári tudósítások-szerént, az eddig itten vólt hadi-elés Tár a' F. rendelésekből egészszen által költetett Károly-Fejérvárra, sőt a' Zab-is; e' végre Szólnok és Kolosvár-megyék már edgy néhány hetektől fogva ennek szállittásában szorgalmatofon foglalatoskodnak. Fejér-várat 80 hajók melyeknek hofszok 9, szélefségek pedig 3 öl, nagy ferénységgel késziternek olly véggel, hogy ezeken a' Marofon Szegedig hadi dolgokat költetettvén, annak utánna a' Dunán hid tsinálásra alkalmaztathassanak. Ezen hajók pedig minden orán le-fognak költöztetni.

Azt olvassuk a' közönséges Levelekből, hogy midőn Konstantinápolyban a' F. Ts. és K. *Internuntzius* B. Herbert Ur a' háborút ki nyilatkoztató levelét a' Diványnak által adta vólna, egész illendőséggel meg-halgattatott és a' Raisz - Effendi a' Sultánnak képiben ezt felelte: „Sajnálja ő Felsége, hogy e'-szerént a' tsendes meg-edgyezésnek békefséges kötele edgy olyan Udvar között szakad-el, melynek semmi dolgaira és szándékaira nézve már hofszú idóktól fogva leg-kifsebb akadályt-is vetni

nem kívántunk. „ Ezen felelet után haza' késérték B. *Herbert* Ur 100 Jantsároktól a' maga szállására, és ezután edgy orával egész Tifzteségel a' 7-toronyba vezetteték, hogy a' háborút már megértett Nép' dühös indulatinak ki-tétettve ne légyen, és már most az egész Török Birodalom vállogatott fegyveres népével Táborba szállott és utban lévő Nagy - Vezér hozza magával, hogy a' F. Ts. és K. első hadi-komandónak által adja. Ennek, a' fellyebb és alább irt dólgoznak igazságáról edgy nem mezfze lévő idő bizonyyságot fog tenni; mert itt tegnaptól fogva némely Görög Kereskedők között olly hirek sugdosatnak fülről föltre, hogy már Belgrádnak nem tsak ostromlásához kezdettenek volna hozzá, hanem azt szerentséfen meg is vették - volna; melynek ostromát maga is a' F. Tsászár edgy távól lévő helyről mezfzünnen mutató üveg-tsön által szemlélte légyen; de ez mind eddig a' leg-kétségsőbb hirek közé számláltatik, mig erről bővebben nem tudósittatunk. — Illyen hir az-is, mely Muszka Fő - Vezér Hertzeg *Potemkin*ről forog a' közönség szájában, hogy t. i. olly hitetlenségbe találtatott volna, mely szerént a' Portával alattomba meg-edgyezett volna Krimiának által-adására; mely hirt tsak az okozhatott; mivel a' Muszka tsatákról már rég hogy semmi bizonyos tudósitást nem vehetünk. — Ez a' név *Huszár* már a' 7 esztendő's Prnszfzús háborutól fogva kezd vala feledékenységbe menni; de ha valaha Európában esmeretes vólt, most lesz az valójában, ha már-is mindenek előtt esmeretes vitézségekben meg nem tsökönnek. Nem lehet egész öröm-nélkül olvasnunk a' Német levelekből tsak ezen kitsiny, de igen jeles történetet-is. „ Nem mezfze

Ó Orfovától, hól a' Gen. Papilla vezérsége vagyon, tsak meg-jelenik véletlenül a' napokban egy igen kevély Török *Spáhis* a' mi népünk előtt, a' *Gréfen* Hufzárjainak minapi vitéz tselekedeteknek irigységétől ösztönöztetvén, 's illy olá szókkal kerese magának Bajvivót: „ *Csinye are vóje sze sze bátye ku minye?* (kinek van kedve velem edgy szál kard-ra?) Erre tsak ki-áll 7 *Gréfen* Hufzár; melyre a' kevély Török meg-fzeppenvén, midön hátra ugratna, edgy kitsiny természetű igen sovány legény a' 7 Hufzárak közzül il y szokkal ugrotta utánna: *Stápte fu — mor — Turcse!* — meg-álly ilyen 's ilyen Törökje! — öszve - tsapának, 's tsak alig lehete észre-venni, midön a' Töröknek feje le-esék. Egy *Sécundánfa* a' Töröknek, ki el-buva szemléli vala a' dolgot, rá lő a' Hufzárra, de el-hibázza. Megfordúl ekkor a' Hufzár, mint a' meg-sebefittetett Oroszlány erre a' Törökre, és ezt-is alig vághatá-le akkor, midön edgy harmadik Török álla elé; de ezzel-is a' mi kis Hufzárunk olyan hamar kéfzen vala, mint a' két elsővel, kinek leg-előbb-is jobb kezét, azután fejét vágá-el, — és így egy néhány pertzentéfek alatt ezen kis vitézetske 3 legnagyobb bátorságú Törököt ugyan azon edgy Magyar kardal a' maga költségén küldé *Mahumedhez* réportra. — Még a' háborúnak ki-nem hirdetése előtt, tsak nem hasonló példa történt vala *Vidinben*. Edgy Török Kapitány és edgy Tsászári Tiszt itt öszve-találkoznak. Az elsővel egy szörnyü nagy, véres kopasz nyakú Jantsár vala, az utolsóval egy kitsiny szürke bajuszszú meg-ért tekintetű öreg Hufzár mint Ordinántz. A' Jantsár mind edgy szána-kozó tsufelodással nézvén a' hufzárt, végre kevély

Török

Török hangon így szól hozzá: Ha a' te Tsászáro-nak mind csak ilyen katonái vagynak mint te, én egyedül elfzem-meg 7-tet minden 24 ora alatt ko-ülök. Erre a' laposakat pillantó mérges öreg hufzár edgyet markalván szurke bajuszszán így szól: akaríz velem egyedül próbálni? Ezzel fok száz jelen lévőknek fokasága előtt bajvivásra mennek ket-ten, kardot rántanak és fok idejig öszve-vagdalkozván, végre csak ugyan le-vágja a' Hufzár a' Jantsárt, kinek midön le-esnék feje a' loról utánna kiált a' Hufzár: meg-ály hely! ne esél-le, én még csak edgy vagyok, te pedig 7-nek ígértél bajvivást.

Edgy paraszt Feleségestől infálni menvén a' nagy Fridrikhez, a' Király igazítja őket a' tanátsba: már vóltunk a' tanátsban mond a' paraszt: ugy hát én sem legithetek, ugy-mond a' Király: ekkor a' Paraszt ki-indulván a' Király elől, így szól a' feleségéhez: nem mondámé Feleség? hogy a' Királynak is a' Tanáts parantsol? Ezen a' Király el-nevetvén magát meg-adta az ő kéréfeket. — A' múlt esztendőben Kóimbrában az Asturiai Hertzegnek rendeléséből azon Törvényi tikkelyek (*theses juridici*) tettek-ki a' vételkedésre, melyekben erősítettnek ezek: hogy az Uralkodó, az Ekklesiáknak adott ajándékokat visszaveheti: minden Vallásokat, mellyek a' Státust nem háborítják, maga Országába el-szenvedhet, sőt fel-állithat: a' maga jobbágyainak meg-tiltathatja, hogy a' Pápához ne folyamodjanak, hanem a' Püspököknek tellyes hatalmat adjon azok' bajainak el-igazítására: a' Pápa követjeit Országából ki-üzheti: 's a' t. Ezen tikkelyeket a' Státus Ministere Gróf Hertzberg Deák nyelven ki-nyomtattatta, a' Brasiliai Hertzeg, az ezekre tett akadémiái magyará-

rázatokát figyelmetesen meg-olvasta, és egyszersmind kérte az említett Grófot, a' Prussiai Státusnak megmagyarázása mellett, hogy edgy készitendő munkájában mutassa-meg: miképpen lehet Prussianak, melynek népeisége 6-millióhól áll, 200 ezer hadi népet szüntelenül tartani? — A' Károly - nyugodalmi (Carls - ruhe) Consistorium illyen Tzirkularét küldött a' Papokhoz: a' Prussiai Király ő Felsége ditséri a' Papságra készülő ifjakat, hogy a' Tudományokat szorgalmatoson tanulják, de inti-is azokat egyszersmind, hogy a' *Symbolikus* könyveket, melyek hivataljokra tulajdonképpen tartoznak, gyakorolni el-ne mulassák: melyre nézve ő Felsége kegyelmesen rendelni méltóztatott, hogy ezután a' Synodusokban magát meg-vizgáltató Papi-ifjak írásba adják bé magok értelmeket a' *Simbolikus Könyvekben* találtató tzikkelyeknek vagy világosításáról, vagy jobbításáról, vagy meg-erősítéséről, és az ezekről készitendő Protokollumot, a' Synodus, az említett Consistoriumnak küldje-bé.

Erdélyből Bagóból 10-dik Mártii. 1788. a' Néhai Unitárius Prokátor Bakó Ur Causájában, a' 10. Fébr. 1788. N. Enyeden költ véghetetlen (mert a' XVIII-dik Magyar Kurir nem végezte-bé) Apologiára egy Réformátus Felebarát: „Azzal mentegettek az Enyedi Réformándum Consistorium (értemtsak az ellenzőket, mert a' többit tisztelem 's betsülöm) *intolerans* hibájától, hogy ha a' Tit. Bakó hideg tetemete a' Segrestyébe tétetni meg-engedtetett, és az R. Templomban el-prédikáltatott volna: tehát az a' Nép között igen könnyen veszedelmes botránkozást okozott volna, mert *hallatlan dológ*. Hát a' fok fejű Nagy-Enyedi bölts Consistorium, a' szá-

mot

mos és nagy tekintetű Kar, nem tudta volna e' annak a' képzelt veszedelmes botránkozásnak eleit venni? Nem; mert a' N. Enyedi Népet nem lehet, hanemha okofsággal, mint a' Pásztor a' szelid juhokat, arra hajtani, a' merre más hasonló okofságu Népet hogy azt tselekedje, vagy még annál-is kevesebbet, mit a' Hannoveránusok; hol a' Katholikus, Evangélikus, Réformátus, egyenlő szeretettel egy Templomban tisztelik azon egy élő Istent. Sőt Erdélynek-is némelly részében, de nem N. Enyeden, hanem alább-való helyen, a' Réformátus az ó Vallásu Oláhval egy Templomba jár, vagy járt leg-alább nem régen Isteni tiszteletre minden leg-kissebb, annál-is inkább veszedelmes botránkozás nélkül, a' mint bizonyos Relátzióból hallottuk 's tudjuk. De ha az R. Cons. meg-engedte-vólna az effélét: úgy, a' mint az Apológiában vagyon, a' lajtorja felső fogárol egybe a' 10-dikre lépett vólna nyaka ki-törésével. Es így féltvén a' nagy érdemű számos Kar a' maga fok nyakát, második fogára se lépett vissza a' lajtorjának; kivált ha Segrestyét sem engedett a' Titt. Bakó Ur testének. Es e' szerént soha se le nem indul, se le nem esik a' felső fogról a' 10-dikre, vagy a' földre, vagy annál-is alább. Mert ketteje veszedelmes, a' mint minden látya, a' harmadik pedig szokatlan vagy hallatlan dológ, t. i. a' felső fogról egyel alább szállani. Noha azt minden jó Felebarát hiszi, mert a' többivel nem gondolunk, hogy ha az Enyedi Cons. azt tselekedte vólna, a' mit nem tselekedett, és önként maga ajánlotta vólna, a' mit a' Réformáta Kérőtől és egy meg-hidegedett Unitárius tetemtől meg-tagadott, a' jó szívű szegény köz de pallérozott Városi Nép, a'

hel-

helyett hogy veszedelmes botránkozásról álmadoz-
 zék-is, most ditsekedhetnék a' Felebaráti Szeretethez
 egy drága gyümöltsevel, melyet a' télen nem te-
 remhete a' nagy fergettegek miatt. Mert tsak hijá-
 ba, ha szokatlan és hallatlan a' dológ. Vajki fok
 ezer szokatlan katona megyen most a' szokatlan Tö-
 rök háboruba, melly veszedelmes! megyen még-is,
 mert jót reméllünk belőlle; és jól tudjuk, hogy
 nem minden szokatlan dológ veszedelmes, ha okos
 emberre bizzák. A' Titt. Superintendens Ur ha e-
 gyedül tselekedhetett volna, ugy láttzik világoson,
 hogy az igaz Tolerántziát és Felebaráti Szeretetet
 követte volna; de kéntelen volt itt a' Fő elsőbben
 tanátsot kérdeni a' hastól, lábtól, kartól, fartól 's a t.
 és azok miatt nem lehetett a' Főnek, az az: észnek
 igazgatni a' testet. Templom gyanánt ugyan mi-
 helyt kérttetett mingyárt projéktálta a' Consistor.
 leg-alább a' meg-kérdettettek között mindyájan egy
 szívvel lélekkel a' Temetőbéli igen derék, ujj, zá-
 ros, és alkalmas (kivált Decemberben v. Januari-
 usban) helyet; a' hól véghez-is ment a' télen a'
 temetési Pompa. De azt nem tudhattyuk, hogy
 vallyon el-fért volt e' a' Néhai Bako Ur Unitárius
 teteme a' Réf. Segrestyében vagy nem. Mert a' Se-
 grestye iránt, mikor a' Cons. Urak meg-kérdet-
 tenek, kétségeskedő értelemmel szóllottanak többnyi-
 re, mint az Apollo három lábú széke. Továbbá
 azt-i írja az Apologus (mentegető) Ur, hogy a'
 Magyar Kurir Correspondense rágalmazó indulat-
 ból adta fel a' dolgót. Ha ugy volna-is, de en ná-
 gyon Tamáskodom benne, ne a' Correspondens in-
 dulattyát, hanem a' dolgót, ítélje-meg min en az
 Apologiából és a' Felebaráti Szeretetből. Melyről

azt írja az Apologus, és nem tudom mitsoda fundamon építi rája, hogy ez a Correspondens nem tudja a Felebaráti Szeretnek természetét. Tanítsam meg hát az Apologus Ur ötét, de elsőb' en magát, arra, a' mit a' leg-durvább Nemzetbéli ember-is tud, ha jó szive vagyon. Mert a' szeretetnek nintsen Theoriája, mint más tudományoknak, hanem tsak Praxisa. Sok tudja ezt, a' ki soha A B C-ről se hallott, és sok nem tudja, a' ki bölts eszével mindenféle tudományokat fel-butt. Edgy szóval az egész dológ summája ezen a' két kérdéfen áll: I-mo Nyerhete-é a' meg-hólt Unitárius Bakó két három napra szállást a' N. Enyedi Réf. Segrestyében? *Quaeritur* — Kérdés. 2-do Hát az Unitárius Pap Prédikálhata e' felette a' Réf. Templomban? Tellyességgel ellenzük. Lásd az Apologiát, ha nem találtam é a' N. Enyedi Réf. Consistoriumnak (az az: a' nevezett résznek) eszét és Felebaráti indulattyát, 's itéld-meg osztán jó Felebarát, hogy hány malomkövet vetett az érdemes Kar v. kéz most a' Templom-előtt lévő lántzos hideg mélly kutba, és meddig kell nékie Themistokleskedni, mig azokat ismét ki-szedheti, hogy haszon-vehetők legyenek. Ha a' mi Réf. Atyánkfjai mind tsak így követnék a' már jó Példákat mutatott Katholikus Atyafjakat, azt mondanám, hogy *manum de tabula*. De ne gondóljátok Unitárius Felebarátok, hogy mind ilyen Bigott Réformátusok vólnánk; van közöttünk jó Felebarát-is elég, és ha itt most vakot vetett-is a' kotzka, vet egyebütt hatott-is, ne busuljátok, tsak legyetek jó reménységgel. — Szegény okos fejetek! bár tsak valamellyik Király Unitárius vólna talám jobbra fordulna forfotok, De így bajoson bóldogúl-

gulhattok még a' *Josefnek*, ama leg-nagyobb és igazabb Felebarátnak Tolerántziájával is; mert a' fokoskodó akadálynak, ti kevesen lévén, ellent nem állhattok. Szegény Bakó hideg Keresztyén teste! a' leg-utolsó érzéketlen jó-akarattyaival sem érhetél a' háládatlan embereknek. Ha most fel-támadnod szabad volna, edgy Prokátornak-is a' tiédnél igazabb ügye nem lenne. De hogy a' Magyar Kurir tarsollyát több malomkövel ne terhellyük, ebből a' tsonka Apologiából, valaki a' Tolerántziának vagy Felebaráti szeretnek edgyügyü természetéből józon fővel akar és kíván okoskodni, könnyen által láthatya és meg-ítélhi, miért nem engedett Templo-mat a' T. Bakó hideg tetemeinek az Enyedi annál fokkal hidegebb R. Consistorium. A' Segrestye iránt bizonytalanok vagyunk, mert arrol azt mondották Delphisben: *Ibis redibis nunquam per bella peribis.* Végezetre tsak azt mondom, hogy ha az Apologus Ur az Euclides vagy Wolf eszin fundált ezer okokkal, 40 ezer katonákkal, és edgy néhány száz ágyukkal óltalmazza is a' hibát, de a' hiba még-is hibának marad, mig a' Világ; mi pedig légyünk jó Felebarátok mind örökké, Amen.

NB. A' fejemet nem félttem, hogy bé-törje az Igazságnak Isten-Azszonya a' Serpenyővel; mert az ő fok-felé járó szemes Fija a' M. Kurir se tudja, ki vagyok. Mely-szerént bé-se sipolhat az ő Edes Anyjának a' Magyar Hazának, és annál kevésbe a' N. Enyedi Réf. Consistoriumnak; de ha bé-árúlhatna-is, tsak a' rossz Felebarátoktól félnék, a' jóktól nem.

Az Innepek miatt egy Ujságunk ben-maradott; de ki-pótollyuk. Vége a' Bakó Ur Processussának.